

ter spremljajo vabilo na naročbo za prihodnje leto s staro pesmijo mojstra Koseskega l. 1845 z geslom: „Habete sal in vobis et pacem inter vos!“ —

XVIII. 1860. „Z veseljem vidimo, da dunajski nemški časniki, čeravno nosijo naslov „Gleiches Recht für Alle“ na čelu, kateri dolgo niso hotli nič vediti od pravic slovanskih narodov avstrijskih, malo po malo vendar začenjajo spoznavati, da, kar je Bog dal narodom, jim ljudje ne morejo vzeti . . . Čista resnica je, če rečemo, da Novice niso namestnice kake prenapete stranke, ki le svojo utopijo trobi, ampak da so besednica jedra slovenskega ljudstva, ki skozi Novice govori. Razširjene po okrajnah vseh slovenskih dežel in z dopisi podpirane od vseh stanov, niso skozi 17 let in tudi v vihnih časih leta 1848 nobene rekle, ki bi jo imele danes preklicati; za kar so se poganjale, je bilo vselej državi in ljudstvu v prid. In zato se poganjajo še danes, nikoli preskočivši vojni pravice in resnice in ne gledé ne na desno ne na levo (14. 15)“.

V osemnajstem tečaju je dr. J. Bleiweis spisal: „Zakaj hirajo kmetije in kako jim pomagati. Kako sadno drevje zdravo in rodovitno ohraniti. Ktera pot je naj-pripraviša, da se med kmeti gospodarske vednosti razširijo. Polži na vertih, in kako jih pregnati. Koliko so kebrji ali brošči vredni. Ali se bomo tudi mi sladkega sirka poprijeli. Gospodarstvo z gnojem. Predenica v deteljših. Krompir gnjilobe obvarovati. Farovške kmetije. Kaj so notarji in čemu so. Nauk o reji goveje živine. Koliko zemlje se zgubi po poljskih potih in stezah. Našim kmetom in rokodelcem (o hranilnicah). Kdo je za vojaka pripraven, kdo ne. Koza kmetijstvu koristna žival. Kako bomo na novo volili srenjske odbornike in pa župane?“ itd. —

Poleg Novičarja iz domačih in ptujih dežel, ki ga je spisoval vrednik, glasiti se je jel „Slovanski popotnik“ itd. — Vredništvo je opominjalo (63) Waldherrovo in Mahrovo šolo, kako potrebna bi jima bila slovenščina; posebej oglasilo se je „O živi potrebi slovenskega pisanja v kancelijah in razglaševanja postav v domačem jeziku (130)“; o potrebi posebnega časnika učiteljskega (367) in lista političnega (404) itd. — V vabilu na naročevanje ponavlja (192): „Deržali se bomo v vsem svojih dosedanjih pravil“; in (404): „Kmali bo leto pri kraji in Novice bojo nastopile nov tečaj — devetnajsti — gotovo važen tečaj, zakaj cesarsko pismo od 20. okt. je odperlo novo, imenitno dobo, v kateri se ima prestvariti cesarstvo naše tako, da bode zopet tudi ljudstvo imelo besedo v srenjskih, deželnih in državnih zborih . . . Dela bo dosti, pa ne ustrašimo se ga: moč neizmerna je terdna volja pa podpora domoljubnih mož . . . In tako sklenemo vabilo to, ki naj bi prijazen odmev našlo po vseh slovenskih okrajnah, s priserčno prošnjo do vseh domoljubov, naj nas prijazno podpirajo z dopisi kakoršnimi koli, da le spadajo v okrožje našega lista!“

Učne slike iz zgodovine.

(Piše **Tone Brezovnik.**)

(Dalje.)

IV. Bitka pri Termopilah.

Edini Temistoklej je sprevidel, kaj bi moglo Grke rešiti. Dobro je vedel, da bode peščica grških vojakov nazadnje morala pasti pred brezštevilno perzijsko vojsko. Toda ravno tako dobro je vedel, da se nasprotnikovo brodovje nikakor ne more meriti z grškim bojnim ladijevjem, kateremu takrat na vsem svetu ni bilo enakega. Zato je vedno opominjal Atenjane, naj se ničesar ne bojé, ter da naj storé vse, kar le morejo, da bodo na morji vsak čas pripravljeni junaško odbiti vsak perzijski napad.

Da bi si za to svoje mnenje pridobil tudi Delfiški orakelj, podkupil je s težkim denarjem Apolonove duhovnike, da so Atenjanom, ko so jih za svet vprašat prišli, odgovorili: „Zevz ne bo nikdar sovražnikom dovolil, podreti leseno zidovje, ki bo rešilo Atenjane“.

Ko so poslanci, prišedši v Atene zbranemu ljudstvu oznanili Apolonov odgovor, dokazal je Temistoklej z vso svojo zgovornostjo, da so ladije ono leseno zidovje, ki bode rešilo Atenjane. Atenjani in Spartanci sklenejo tedaj, da bo vojska na suhem branila Termopilsko sotesko, a brodovje da ima pred Artemizijskim nosom varovati vhod Perzijanov v Grško. Za poveljnika na suhem so izvolili Spartanskega kralja Leonida. Termopiljska soteska je tako oska pot med gorovjem (Etine) in morjem (egejskim), da se človek na mnogih krajih komaj z vozom skozi pripelje. Tù je čakal Leonida s kakimi 7000 pešči mnogobrojne perzijske vojske.

Ko Kserks zvé, da se pri Termopilah misli upreti mala peščica njegovim milijonom se na glas zasmee ter pošlje glasnika (poslanca) z ukazom, da mu Grki takoj orožje izročé. Leonida pa mu je prav po Spartansko odgovoril: „Pridi si sam po nje!“ Ko se pa ošaben Perzijan Grkom grozi, da je Kserksovih vojakov toliko, da bodo njihove puške solnce zatemnele, mu odgovori neki Spartanec: „Tem boljše, se bomo vsaj v senci bojevali“.

Kserks si ni mogel misliti, da se mu bode mala kopica ljudi res uprla, pa je še štiri dni čakal. Ali Grki se ne ganejo z mesta. Peti dan pa je mogočni kralj svojim vojakom ukazal, naj napadejo grški tabor, a trdovratneže naj zvezane pred njega priženó. Od gore do morja so stali Grki v gosti vrsti mož pri možu. V levi roki so držali ščit, v desni pa dolgo kopje, s katerim so junaško odbijali napade sovražnikov. Četa za četo Azijatov se je zgrudila na tla; a Grki so stali nepremakljivo, ko najmočnejša skala. Kserks ukaže svoji telesni straži, ki je štela 10.000 najhrabrejših vojakov, naj napade Grke. Ali tudi ta tako imenovana „neumerjoča četa“ je poginila. Ni ga bilo več Perzijana, ki bi se bil upal iti v nevarni boj. Kralj, ki je na vzvišenem prestolu od daleč gledal kervavo borbo, je od jeze kar divjal ter je boječe vojake dal z bičem poditi proti grozni soteski. Pa vse zastonj! Grki se ne premaknejo. Tako je minil prvi dan.

Drugi dan se je boj vnóvič začel. Leonida je s svojo pogumno vojsko zopet vspešno branil vhod v nadaljno Grško. Gotovo bi bili Grki že tù Perzijane popolnem zmagali, da se ni našel grd izdajalec, ki je sovražnikom pokazal pot čez goro. Efijalt se je zval nesramnež. Po noči je peljal 20.000 Perzijanov po ozki stezi skozi temni gozd hrabrim grškim branilcem za hrbet.

Ko Leonida to zvé, sprevidi takoj, da tù ni rešitve ter pošlje večino svoje vojske domov. Le 300 Špartancev in nekaj drugih Grkov, ki so sklenili v krvavem boji junaško umreti, je obdržal pri sebi.

Praznično oblečeni so pričakovali družega jutra Grki končnega boja. Okoli desete ure predpoludne napade mala grška četa mnogobrojno perzijansko vojsko. Vname se strašen boj. Kakor se po leti iz sivih oblakov vsuje ledena toča na žitno polje, tako gosto so frčale perzijanske pušice nad glavami grških junakov, ki so posekali vse, kar je živega doseglo ostro njih kopje. Četo za četo so hrabri Grki podirali na tla. Neutrudljivi so bili grški sinovi. Nazadnje pa so tudi oni jeli padati mož za možem. Ko se je po junaškem boji zgrudil slavni Leonida, so še živi Spartani obstopili mrtvo telo ljubljenega poveljnika ter ga kot divji levi branili, dokler niso do zadnjega popadali.

Tako je Kserks s pomočjo grdega izdajalca premagal malo četico pogumnih Grkov, ki so v junaškem boji pobili čez 20.000 Perzijanov, predno so sami dali življenje za svobodo svojega národa. Hvaležni potomci so v lepih pesnih prepevali njihovo slavo ter

jim na javnih mestih postavljali spominke. V Termopilski soteski pa, na onem mestu, kjer se je Leonida kot lev boril za rešitev svoje domovine, so postavili kamenitega leva z napisom:

„Lacedemoncem naznani, popotnik, tù da ležimo
Mrtvi, ker velél takó je domovine ukaz!“

(Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Gradca. (Vabilo.) Iz mej učiteljstva ljudskih in meščanskih šol v Gradcu ustanovil se je odbor, da bi ustanovil stalno razstavo učnih pripomočkov za ljudske in meščanske šole, za učiteljske pripravnice, in za učiteljske in šolske knjižnice. Ustanovitev razstave v Gradcu je že zaradi tega posebnega pomena, ker je to mesto tako rekoč kulturno središče za južne in zapadne dežele, kakor Štirské, Koroške, Kranjske in Primorja, in ker posamezne dežele z malimi izjemki še niso z učnimi pripomočki tako preskrbljene, kakor bi bilo želeli, in je upanje, da bi se na ta način še mnogo razpečalo. Odbor za stalno razstavo je že meseca januarja t. l. poslal okrožnico na različna založništva učnih pripomočkov. Veliko stvari se je že doposlalo in se vedno dohaja nova. Do zdaj se je toliko nabralo, da je razstava zagotovljena. Sledeče vabilo ima namen, tudi vsa ona založništva, fabrike in druga podjetja in društva, katera v tej stroki producirajo, in katerih naslovi so bili do zdaj odboru neznani in se jim tedaj okrožnica nij mogla doposlati, opozoriti na stalno razstavo učnih pripomočkov v Gradcu in je povabiti k udeležbi.

Sledeče točke so podloga razstavi, po katerih se ima razstavitelj in odbor ravnati:

1. Vsak producent podari razstavi po jeden komad svojih izdelkov in ga »franco« dopošlje; potem nijma razstavitelj nikakoršne druge razlake.
2. Vsak komad dobí nepogojno tak prostor, da se lahko opazi.
3. Pri večjih zbirkah se tudi, ako je treba, dovoli posebna omara ali tudi zaporica.
4. Zadnji čas dopošiljanja je 1. avgust 1882. l., da se pozneje laglje natančno določi dan, kedaj se ima odpreti razstava.
5. Tudi novi izdelki, kateri bodo po odprtju razstave dovršeni, se ozprejemajo.
6. Cena, imeniki in čedne tablice trdeke i. t. d. so užé zaradi kupčijskega prospeha potrebni.
7. Odbor in razstava sta stalna, in je poglobitna naloga odborova, trgovinski dobiček razstavnikov brezstransko in vestno pospeševati.

Vse reči naj se pošiljajo Jakobu Lochbihler-ji (Director der Franz-Josef-Schule in Graz).

Odbor stalne razstave učnih pripomočkov v Gradcu.

Iz Štajerskega. A) C. kr. deželni šolski svet. V sejah dne 11. in 25. maja tega leta vzel je c. kr. dež. šol. svet na znanje poročilo o delovanju in vspehu okrajnih učiteljskih konferencij v šol. letu 1880/81., nadalje poročilo o nadzorovanju dekliské ljudske in meščanske šole v Ferdinandiji v Gradcu, odobril je načrt navoda o napravi šolskih vrtov, dovolil, da se enorazredna ljudska šola v Zdolah (okr. Brežice) razširi v dvorazrednico, dvorazrednica pri Mali nedelji (okr. Ljutomer) in v Breitenfeldu (okr. Feldbach) pa v trirazrednico ter je imenoval na ljudskih šolah nadučiteljem g. Rom. Kriegl-a v Straden (dozdaj učitelj na isti šoli) in g. Vilj. Wolf-a v Ratschendorf (dozdaj učit. na isti šoli); učiteljem: g. Ad. Höfler-ja (def. podučit. v St. Petru pri Judenburgu) v Naas (okr. Weiz) in Hen. Zauner-ja (def. podučit. v Radegundi) v Mürzzuschlagu.

C. kr. deželni šolski svet je izdal tudi poročilo o stanju ljudskega šolstva na Štajerskem v šol. letu 1881. Iz tega poročila povzamemo sledeče: Javnih ljudskih šol je bilo 745, ekspozitur 17, ekskurendo-stacij 4, privatnih šol 40, tovarniških 7. Izmed šol sti 2 osemrazredni nár. in meščanski šoli, 2 dvorazredni meščanski šoli, 1 sedemrazrednica, 2 šestrazrednici, 33 peterorazrednic, 67 čveterorazrednic, 100 trirazrednic, 185 dvorazrednic in 353 enorazrednic. Od teh je bilo 695 mešanih, 27 deških in 23 dekliskih šol. Vseh razredov, ako prištejemo tudi ekspoziture, je bilo 1494 in 44 paralelk. Na novo ustanovili sti se trirazredni dekliski šoli v Ljutomeru in Fohnsdorfu (zato opustile so se tunkaj paralelke), nadalje enorazrednice v Selah (okr. Ptuj), v Bierbaumu (okr. Čmurek), v St. Juriju (okr. Rogatec), v Razborju (okr. Slov. Gradec) in pri sv. Ulrihu (okr. Wildon); ekspoziture v Breitenbrunn-u (okr. Vorau), pri sv. Vavracu (okr. Slov. Bistrica) in v Prethalu (okr. Obdach) ter ekskurendo-stacije v Planicah (okr. Maribor) in v Hinterwinklu (okr. Oberzeiring).